

שמות פרק כא

- (א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם:
(ב) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לְחֻפְשִׁי חֲנָם:
(ג) אִם בְּגִפּוֹ יָבֵא בְּגִפּוֹ יֵצֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ:
(ד) אִם אֲדֹנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וַיִּלְדָּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וְיִלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגִפּוֹ:
(ה) וְאִם אָמַר יֵאמָר הָעֶבֶד אֶהְיֶה אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֻפְשִׁי:
(ו) וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וַרְצֻעַ אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעָבְדוּ לְעַלְמִם: ס
(ז) וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא קִצָּאת הָעֶבְדִּים:
(ח) אִם יָרָה בְּעֵינָיו אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר (לא) לוֹ יַעֲדָה וְהִפְדָּה לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשַׁל לְמִכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָּהּ:
(ט) וְאִם לִבָּנוּ יִיעָדְנָה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ:
(י) אִם אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ שְׂאֵרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ לֹא יִגְרַע:
(יא) וְאִם שָׁלַשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וַיִּצְאָה חֲנָם אִין כְּסָף: ס

מכור עצמו: ויקרא פרק כה

- לישראל (לט) וְכִי יִמְכַר אִחִיד עַמּוֹ וְנִמְכַר לָךְ לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדֶת עֶבֶד:
(מ) כְּשִׁכִּיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ:
(מא) וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב:
(מב) כִּי עֶבְדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמִּכְרַת עֶבֶד:
(מג) לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ וִירֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ:
(מד) וְעָבְדָךְ וְאִמְתָּךְ אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאִמָּה:
(מה) וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשְׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְאֲחֻזָּה:
(מו) וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּהּ אֲחֻזָּה לְעַלְמִם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֲחֵיו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ: ס
לגוי (מז) וְכִי תִשְׁיֵג יָד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמִן אִחִיד עַמּוֹ וְנִמְכַר לָגֵר תוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעַקֵּר מִשְׁפַּחַת גֵּר:
(מח) אַחֲרֵי נִמְכַר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ אֶחָד מֵאֲחֵיו יִגְאֻלֵּנוּ:
(מט) אוֹ דָּדוֹ אוֹ בֶן דָּדוֹ יִגְאֻלֵּנוּ אוֹ מִשְׁאָר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאֻלֵּנוּ אוֹ הַשִּׁיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל:
(נ) וְחָשָׁב עִם קִנְיָהּ מִשְׁנַת הַמִּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כְּסָף מִמִּכְרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שִׁכִּיר יִהְיֶה עִמּוֹ:
(נא) אִם עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לִפְיָהּ יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכְּסָף מִקְנָתוֹ:
(נב) וְאִם מְעַט נִשְׂאָר בְּשָׁנִים עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְחָשָׁב לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ:
(נג) כְּשִׁכִּיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא יִרְדְּנוּ בְּפֶרֶךְ לְעִינֶיךָ:
(נד) וְאִם לֹא יִגְאָל בְּאֵלֶּה וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ:
(נה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֶבְדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

מכורו ב"ד: דברים פרק טו

- (יב) כִּי יִמְכַר לָךְ אִחִיד הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וְעָבְדָךְ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חֻפְשִׁי מֵעִמָּךְ:
(יג) וְכִי תִשְׁלַחֲנּוּ חֻפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תִשְׁלַחֲנּוּ רִיקָם:
(יד) הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֶּאֱנָד וּמִגִּרְנָד וּמִיִּקְבָּד אֲשֶׁר בִּרְכָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ תִּתֵּן לוֹ:
(טו) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ עַל כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם:
(טז) וְהָיָה כִּי יֵאמָר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֶהְיֶה וְאֶת בֵּיתְךָ כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ:
(יז) וְלִקְחָתָהּ אֶת הַמַּרְצֵעַ וְנִתְּתָהּ בְּאָזְנוֹ וּבַדָּלֶת וְהָיָה לָךְ עֶבֶד עוֹלָם וְאֵף לְאִמְתְּךָ תַּעֲשֶׂה כֵן:
(יח) לֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשַׁלְּחָךְ אֹתוֹ חֻפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֵה שִׁכָּר שִׁכִּיר עָבְדָךְ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִרְכָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: פ

מקור	עבד כנעני	אמה עבריה	עבד עברי			
			נמכר לגוי	נרצע	מכרוהו ב"ד	מוכר עצמו
	דרכי קנין:					
כסף	א. ג"ש שכיר-שכיר ב. וכי תשיג - וי"ו מוסיף	העברי או העבריה	מכסף מקנתו	והפדה	לרשת אחזה (כרקע)	יד: כב:
שטר	נקנה ¹	אינו נקנה ¹			לרשת אחזה (כרקע)	טז. כב:
חזקה	אתם - בחזקה ולא אחר	אתם - בחזקה ולא אחר	אתם - בחזקה ולא אחר	אתם - בחזקה ולא אחר	לרשת אחזה (כרקע)	טז. כב:
	דרכי שחרור:					
שש	ת"ק - לא יוצא ² ר"א - יוצא	שש שנים יעבד ועבדך שש שנים	רבי - לא יוצא ³ ר"ע, ריה"ג - יוצא	או העבריה ועבדך שש שנים		יד: טו: טז.
יובל	עד שנת היבל יעבד עמך	ושב אל משפחתו ⁴	ועבדו לעלם - יובל ושבתם איש אל אחוזתו	יוצאת ⁵	לעלם בהם תעבדו	טו. טז. כב:
גרעון כסף	יוצא ⁶		מכסף מקנתו	והפדה	ר"מ,רשב"א - ע"י אחרים חכמים - אף ע"י עצמו	טז. כב:
סימנים				ויוצאה חנם אין כסף		ד.
מיתת אדון	כמכרוהו ב"ד ⁷	ועבדך - ולא יורש יעבד - לרבות הבן	ועבדו - ולא את הבן	וחשב עם קנהו - ולא עם יורשי קונוהו	ואף לאמתך תעשה כן - הקיישה לנרצע	יז: כא:
גאולת קרובים				ריה"ג, רבי - לשחרור ⁸ ר"ע - לשעבוד		טו:
גאולת אחרים				ריה"ג - לשעבוד ר"ע, רבי - לשחרור ⁸		טו:
שטר	גופו קנוי ⁹	גופו קנוי ⁹	גופה קנוי ³	ר"מ - ע"י עצמו רשב"א - ע"י אחרים חכמים - אף ע"י אחרים		טז. כב:
ראשי אברים	בגופו נכנס בגופו יצא		לא תצא כצאת העבדים	וכי יבה איש את עין עבדו		טז. כ.
	הלכות שונות:					
רציעה	ת"ק - לא נרצע ר"א - נרצע	ורצע אדניו את אזנו		ואם אמר יאמר העבד - ולא אמה אזנו - ולא אוזנה		יד: יז: כב:
הענקה	ת"ק - אין מעניקין לו ר"א - מעניקין לו	העניק תעניק לו		ואף לאמתך תעשה כן		יד: יז:
שפחה כנענית	ת"ק - אין מוסר לו ר"א - מוסר לו	אם אדניו יתן לו אשה				יד:

1 רמב"ם הל' עבדים (ב,א). 2 הלכה כת"ק (שם ג). 3 הלכה כרבי (שם ו). 4 ויק' כה,מא - אם אינו ענין. 5 רמב"ם שם (ד,ד). 6 רמב"ם שם (ב,ח). 7 שם (יב). 8 הלכה כרבי (שם ז). 9 טז. רש"י ד"ה גופו - דלא גרע מנעני דנפיק בשטר.